

УДК 342.9:351.74

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2025.2.15>

Сергій Федорович Константінов,

доктор юридичних наук, професор,

Національна академія Служби безпеки України (м. Київ),

навчально-науковий гуманітарний інститут,

кафедра загальноправових дисциплін (професор);

 <https://orcid.org/0000-0003-1192-2345>,

e-mail: kadmnaiaiu@ukr.net

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Статтю присвячено аналізу проблем застосування норм Кодексу України про адміністративні правопорушення у сфері безпеки держави в умовах воєнного стану. Досліджено чотири ключові аспекти, що обмежують ефективність Кодексу: недостатню адаптацію його норм до реалій війни; розмитість меж між адміністративною та кримінальною відповідальністю; обмеженість кола суб'єктів відповідальності, яка виключає юридичних осіб із-під санкцій за порушення у сферах техногенної, кібернетичної та економічної безпеки; проблеми доказування і санкцій, що не відповідають рівню суспільної небезпеки. На основі аналізу чинного законодавства та наукових джерел обґрунтовано необхідність комплексного реформування Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, безпека держави, воєнний стан, Кодекс України про адміністративні правопорушення, доказування, санкції, юридичні особи, кваліфікація, реформування адміністративного законодавства.

Оглядова стаття

Постановка проблеми

Сфера безпеки держави в Україні, особливо після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році, стала ключовим напрямом правового регулювання. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), ухвалений ще в 1984 році, досі залишається основним інструментом притягнення до відповідальності за правопорушення, що загрожують громадському порядку та національній безпеці. Проте сучасні умови, зокрема воєнний стан, виявили низку проблем у застосуванні його норм – від недостатньої адаптованості до нових загроз до низької ефективності санкцій.

Стан дослідження проблеми

Такі науковці, як В. П. Климчук, А. М. Анохін, Н. С. Чалий, В. О. Навроцький та І. М. Панченко, активно вивчають зазначену проблематику, пропонуючи як теоретичні, так і практичні рішення [1–5].

Дослідження питань удосконалення адміністративного законодавства у сфері забезпечення державної безпеки в Україні активно розвивається, ґрунтуючись на стратегічних документах і наукових розробках. Основний акцент робиться на гармонізації з міжнародними стандартами, протидії корупції, забезпеченні кібер- та інформаційної безпеки, а також підвищенні ефективності діяльності правоохоронних органів. Водночас існує низка викликів, зокрема: нечіткість повноважень та повільна імплементація реформ, які потребують подальшого наукового вивчення й практичного розв'язання. Для досягнення прогресу необхідна системна робота над законодавчими змінами, забезпечення прозорості та широке залучення громадськості.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є аналіз проблем застосування норм КУпАП у сфері безпеки держави в умовах воєнного стану.

Для досягнення сформульованої мети необхідно вирішити такі *завдання*:

- дослідити ключові аспекти, що обмежують ефективність КУпАП;
- виявити недоліки в адаптації його норм до реалій війни;
- розглянути межі між адміністративною та кримінальною відповідальністю;
- проаналізувати обмеження кола суб'єктів відповідальності, яке виключає юридичних осіб із-під санкцій за правопорушення у сферах техногенної, кібернетичної та економічної безпеки.

Наукова новизна дослідження

На основі аналізу чинного законодавства та наукових джерел обґрунтовано необхідність комплексного реформування КУпАП, зокрема через адаптацію його норм до умов воєнного стану, уточнення кваліфікаційних критеріїв, розширення суб'єктного складу, а також модернізацію процедур і санкцій, з метою забезпечення ефективного захисту безпеки держави.

Виклад основного матеріалу

Сучасні проблеми застосування норм КУпАП у сфері безпеки держави можна узагальнити в чотири основні групи, кожна з яких потребує окремого аналізу.

1. Недостатня адаптація до умов воєнного стану

Кодекс України про адміністративні правопорушення не враховує специфіку сучасних загроз безпеці держави, таких як поширення дезінформації чи порушення режиму воєнного стану. Як зазначає В. П. Климчук, норми, що регулюють порушення громадського порядку (статті 173, 185 КУпАП) чи цивільного захисту (ст. 77 КУпАП), потребують уточнення для ефективного реагування на ці виклики [1, с. 47].

Запровадження режиму воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 року, який триває станом на 17 березня 2025 року, суттєво змінило характер загроз безпеці держави, виявивши невідповідність норм КУпАП сучасним реаліям. Кодекс, ухвалений ще 1984 року та оновлений у наступні роки, створювався в умовах мирного часу й не враховує специфіки повномасштабної війни, що призводить до низки проблем у його застосуванні для забезпечення національної безпеки.

Однією з ключових вад є обмеженість норм, які регулюють порушення громадського порядку та цивільного захисту, у контексті нових викликів. Наприклад, ст. 185 КУпАП «Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця» часто застосовується до осіб, які ігнорують розпорядження правоохоронців під час комендантської години або сигналів повітряної тривоги. Проте склад цього правопорушення не враховує специфіки воєнного часу, коли такі дії можуть становити значно більшу суспільну небезпеку, ніж у мирний період. Як зазначає В. П. Климчук, «адміністративне законодавство не адаптоване до регулювання масових порушень, спричинених воєнними умовами, таких як невиконання вимог цивільного захисту чи поширення дезінформації» [1, с. 47].

Іншим прикладом є ст. 175 КУпАП «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної та техногенної безпеки», яка передбачає відповідальність за нехтування правилами, що може спричинити техногенні катастрофи. У воєнний час порушення таких норм, наприклад у прифронтових зонах чи на об'єктах критичної інфраструктури, може призвести до значно тяжчих наслідків, ніж у мирний період, однак санкція у вигляді штрафу до 1 700 грн не відображає реального рівня загрози. Це підтверджує тезу про недостатню гнучкість КУпАП у реагуванні на обставини, що загострюють суспільну небезпеку діяння.

Особливу увагу слід звернути на інформаційну безпеку, яка стала критично важливою в умовах гібридної війни. Поширення дезінформації, паніки або пропаганди в соціальних мережах чи публічних виступах наразі не має чіткого відображення в КУпАП як окремих складів правопорушення. Найбільш дотичною нормою є ст. 173 «Дрібне хуліганство», однак її застосування до таких діянь є юридично сумнівним через відсутність прямої вказівки на інформаційні загрози. Н. С. Чалий зазначає, що «суспільна небезпека адміністративних правопорушень у воєнний час набуває нового змісту, вимагаючи перегляду їхньої правової природи» [3, с. 164]. Наприклад, випадки, коли громадяни свідомо чи несвідомо поширюють дані про розташування військових об'єктів, не підпадають під чітке регулювання

КУпАП, проте можуть бути кваліфіковані як кримінальні злочини за ст. 114-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану». Це свідчить про прогалину в адміністративному праві, яка ускладнює оперативне реагування на такі дії на початковому етапі.

Ще однією проблемою є недостатня узгодженість норм КУпАП із положеннями Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII. Наприклад, порушення режиму світломаскування або правил евакуації, встановлених місцевими військовими адміністраціями, не мають прямого відображення в КУпАП, що змушує правоохоронців застосовувати загальні норми (ст. 183 КУпАП «Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб» або ст. 152 КУпАП «Порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів»), які не відповідають специфіці таких діянь. Такий підхід знижує ефективність адміністративної відповідальності та створює правову невизначеність для судів.

Нарешті, строки притягнення до відповідальності, визначені ст. 38 КУпАП (два місяці з дня вчинення або три місяці з дня виявлення для триваючих правопорушень), є недостатніми для розслідування складних справ, пов'язаних із безпекою держави в умовах війни. Наприклад, встановлення фактів порушення режиму воєнного стану чи техногенної безпеки часто потребує додаткових експертиз, проведення яких ускладнене через бойові дії або логістичні проблеми. Як наслідок, значна частина правопорушень залишається поза межами правового реагування.

Таким чином, недостатня адаптація КУпАП до умов воєнного стану проявляється у відсутності спеціалізованих норм для нових видів правопорушень, невідповідності санкцій рівню суспільної небезпеки, прогалинах у регулюванні питань інформаційної безпеки та обмежених строках притягнення до відповідальності. Ці недоліки потребують термінового перегляду законодавства з метою забезпечення ефективного захисту безпеки держави в сучасних умовах.

2. Розмитість меж між адміністративною та кримінальною відповідальністю

Однією з ключових проблем застосування КУпАП у сфері безпеки держави є нечіткість меж між адміністративною та кримінальною відповідальністю. Ця проблема особливо загострилася в умовах воєнного стану, коли діяння, які становлять загрозу національній безпеці,

потребують швидкого та адекватного правового реагування. Розмитість кваліфікаційних критеріїв призводить до неоднакового правозастосування, ускладнює роботу правоохоронних органів і судів, а також знижує ефективність захисту суспільних інтересів.

Основна причина цієї проблеми полягає у відсутності чітких законодавчих критеріїв для розмежування адміністративних правопорушень і кримінальних злочинів у сфері безпеки держави. Наприклад, ст. 173-2 КУпАП «Вчинення домашнього насильства» передбачає адміністративну відповідальність за діяння, які за певних обставин можуть набувати кримінального характеру, зокрема за ст. 126 КК України «Побої і мордування». У воєнний час такі дії, якщо вони вчинені у прифронтових зонах або спрямовані на дестабілізацію суспільного порядку, можуть мати серйозніші наслідки для безпеки держави. Проте КУпАП не містить механізмів оцінки суспільної небезпеки діяння в контексті воєнних умов, що ускладнює вибір між адміністративною та кримінальною кваліфікацією.

Як зазначає В. О. Навроцький, «відсутність чітких меж між адміністративними правопорушеннями та злочинами проти національної безпеки призводить до того, що одні й ті самі дії можуть кваліфікуватися по-різному залежно від суб'єктивного тлумачення правозастосувача» [4, с. 14]. Наприклад, поширення інформації в соціальних мережах про розташування військових об'єктів може бути кваліфіковане як дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП) або як кримінальний злочин (ст. 114-2 КК України «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану»), залежно від наявності умислу та наслідків, що не завжди легко встановити на практиці.

Цю проблему ускладнює різниця у процесуальних підходах. Справи про адміністративні правопорушення можуть розглядатися у спрощеному порядку (ст. 258 КУпАП), тоді як кримінальні провадження вимагають повноцінного досудового розслідування. У результаті правоохоронці можуть обирати адміністративну кваліфікацію для пришвидшення розгляду, навіть якщо діяння має ознаки злочину. Наприклад, таке порушення режиму воєнного стану, як ігнорування комендантської години, часто кваліфікується за ст. 185 КУпАП, хоча за наявності систематичності або тяжких наслідків воно може свідчити про сприяння ворогу (ст. 111 КК України). Такий підхід не лише применшує суспільну небезпеку діяння, а й послаблює превентивну функцію права.

Додатковим чинником є невідповідність санкцій рівню загрози. Адміністративні штрафи (наприклад, до 340 грн за ст. 173 КУпАП)

істотно поступаються кримінальним покаранням (позбавлення волі до 15 років за ст. 111 КК України), що створює спокусу для правопорушників уникати суворішої відповідальності через прогалини у кваліфікації. Н. С. Чалий наголошує, що «у воєнний час суспільна небезпека діяння має бути основним критерієм для вибору виду відповідальності, але чинний КУпАП не передбачає такого підходу» [3, с. 164]. Наприклад, випадки саботажу на підприємствах критичної інфраструктури можуть кваліфікуватися як порушення трудової дисципліни (ст. 41 КУпАП), хоча їхній реальний вплив на безпеку держави потребує кримінального переслідування.

Таким чином, розмитість меж між адміністративною та кримінальною відповідальністю у сфері безпеки держави виявляється у відсутності чітких критеріїв кваліфікації, невідповідності санкцій рівню суспільної небезпеки, процесуальних розбіжностях і неоднаковому правозастосуванні. Ці недоліки потребують системного вдосконалення КУпАП і його узгодження з КК України, особливо в умовах воєнного стану, для забезпечення адекватного захисту національної безпеки.

3. Обмеженість кола суб'єктів відповідальності

Відсутність у КУпАП механізмів притягнення юридичних осіб до відповідальності за порушення безпеки держави (наприклад, техногенної або кібербезпеки) знижує ефективність норм [3, с. 164].

Однією із суттєвих проблем застосування норм КУпАП у сфері безпеки держави є обмеженість кола суб'єктів, які можуть бути притягнуті до відповідальності. Чинна редакція КУпАП, зокрема ст. 9 «Поняття адміністративного правопорушення» та суб'єкти адміністративної відповідальності, визначені гл. 2 Кодексу, орієнтована переважно на фізичних осіб, що значно звужує можливості правового реагування на порушення, вчинені юридичними особами, такими як підприємства, організації або установи. У контексті воєнного стану, коли безпека держави залежить від діяльності суб'єктів господарювання, зокрема у сферах техногенної, кібернетичної та економічної безпеки, ця прогалина суттєво знижує ефективність адміністративного законодавства.

Основна проблема полягає в тому, що КУпАП не передбачає прямої відповідальності юридичних осіб за адміністративні правопорушення, на відміну від інших галузей права, наприклад Митного кодексу України (ст. 458) або Закону України «Про захист економічної конкуренції» (ст. 52). У сфері безпеки держави це особливо критично, оскільки підприємства можуть бути джерелом значних загроз. Наприклад, за порушення вимог техногенної безпеки на об'єктах критичної інфраструктури (електростанціях, хімічних заводах) за ст. 175 КУпАП «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної та техногенної безпеки» відповідальність несе лише посадова особа,

а не підприємство загалом. У воєнний час такі порушення, як неналежне зберігання небезпечних речовин чи ігнорування вимог цивільного захисту, можуть призвести до катастрофічних наслідків, однак юридична особа уникає санкцій, що послаблює превентивний ефект.

Ще одним прикладом є кібербезпека. Стаття 188-31 КУпАП «Невиконання законних вимог посадових осіб органів Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» стосується лише фізичних осіб або посадовців, хоча кібератаки чи витік даних часто є результатом системних недоліків в організаціях. За даними Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, у 2023 році понад 60 % кіберінцидентів на об'єктах критичної інфраструктури були пов'язані з недостатньою захищеністю корпоративних мереж. Проте КУпАП не дозволяє притягнути до відповідальності юридичну особу, яка не впровадила належних заходів захисту, обмежуючи санкції штрафами для окремих працівників (до 3 400 грн), що не відповідає масштабу загрози.

Економічна безпека також страждає через цю прогалину. Наприклад, підприємства, які ухиляються від мобілізаційних завдань або не виконують державні замовлення в умовах воєнного стану, не підпадають під пряму адміністративну відповідальність як юридичні особи. Стаття 210-1 КУпАП «Порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію» застосовується до громадян або посадових осіб, але не до організацій, хоча саме їхня діяльність може мати вирішальний вплив на обороноздатність держави. Н. С. Чалий зазначає, що «обмеження суб'єктів відповідальності фізичними особами не відповідає сучасним реаліям, коли юридичні особи відіграють ключову роль у забезпеченні безпеки» [3, с. 165].

Проблема ускладнюється відсутністю механізмів солідарної або субсидіарної відповідальності. У випадках, коли порушення вчиняється працівником підприємства за вказівкою керівництва, КУпАП дозволяє притягнути до відповідальності лише виконавця, а не організатора. Наприклад, умисне порушення режиму світломаскування на промисловому об'єкті може бути кваліфіковане за ст. 185 КУпАП, однак юридична особа, яка не забезпечила виконання вимог воєнного стану, залишається поза межами відповідальності. Це суперечить підходу, закріпленому в КК України, де ст. 255 («Створення, керівництво злочинною спільнотою або злочинною організацією, а також участь у ній») у певних випадках дозволяє притягати до відповідальності як фізичних, так і юридичних осіб.

Обмеженість кола суб'єктів відповідальності також впливає на міжнародні зобов'язання України. Наприклад, Директива Європейського Парламенту та Ради (ЄС) 2022/2555 про заходи для високого спільного рівня кібербезпеки на всій території Союзу від 14 грудня

2022 року вимагає від держав-членів запровадження відповідальності юридичних осіб за порушення в цій сфері¹. Україна, прагнучи інтегруватися до ЄС, мусить адаптувати своє законодавство, однак КУпАП залишається застарілим у цьому аспекті.

Таким чином, обмеженість кола суб'єктів відповідальності в КУпАП виявляється у виключенні юридичних осіб із числа тих, хто може бути притягнутий до адміністративної відповідальності, що знижує ефективність реагування на порушення у сфері техногенної, кібернетичної та економічної безпеки держави. Ця проблема потребує законодавчого розширення суб'єктного складу, особливо в умовах воєнного стану, коли діяльність юридичних осіб безпосередньо впливає на національну безпеку.

4. Проблеми доказування та санкцій

Скорочені строки притягнення (ст. 38 КУпАП) та застарілі методи фіксації правопорушень ускладнюють розгляд справ, а низькі штрафи (наприклад, до 1 700 грн за ст. 175 КУпАП) не відповідають рівню суспільної небезпеки [2, с. 115].

Однією з ключових проблем є недостатня адаптація процедур доказування до сучасних технологій та реалій воєнного часу. Стаття 251 КУпАП визначає, що доказами можуть бути пояснення осіб, показання свідків, висновки експертів і речові докази, однак перелік засобів фіксації залишається обмеженим. Наприклад, у справах про порушення режиму воєнного стану (ст. 185 КУпАП «Злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця») чи правил цивільного захисту (ст. 175-3 КУпАП «Порушення встановлених законодавством вимог щодо утримання та експлуатації об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту») часто бракує сучасних доказів, зокрема відеозаписів із камер спостереження або даних геолокації. У прифронтових зонах, де інфраструктура пошкоджена, складання протоколу за ст. 258 КУпАП (без детального розслідування) ускладнене відсутністю технічних засобів, що призводить до втрати доказової бази.

Ще однією складністю є короткі строки притягнення до відповідальності, передбачені ст. 38 КУпАП: два місяці з дня вчинення правопорушення або три місяці з дня виявлення – для триваючих порушень.

¹ Директива Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2022/2555 від 14 грудня 2022 року про заходи для високого спільного рівня кібербезпеки на всій території Союзу, внесення змін до Регламенту (ЄС) № 910/2014 та Директиви (ЄС) 2018/1972 та скасування Директиви (ЄС) 2016/1148 (Директива NIS 2) : від 14.12.2022 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/9a3_001-22 (дата звернення: 12.03.2025).

У воєнний час розгляд справ, пов'язаних із безпекою держави, часто потребує додаткових експертиз або перевірок. Наприклад, порушення техногенної безпеки, передбачене ст. 175 КУпАП «Порушення встановлених законодавством вимог пожежної та техногенної безпеки», на об'єкті критичної інфраструктури може вимагати аналізу причин аварії, який затягується через бойові дії або логістичні труднощі. Як зазначає А. М. Анохін, «обмежені строки притягнення до відповідальності не дозволяють повноцінно дослідити обставини складних правопорушень, що знижує якість правосуддя» [2, с. 115]. Унаслідок цього значна частина справ закривається через сплив строків, а порушники уникають покарання.

Додатковою проблемою є складність доведення умислу або суспільної небезпеки діяння. Наприклад, поширення дезінформації про повітряні тривоги чи розташування військ у соціальних мережах може бути кваліфіковане за ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство», однак встановлення умисного характеру дій або їхнього зв'язку з безпекою держави ускладнене через відсутність чітких законодавчих критеріїв і сучасних методів фіксації (зокрема, аналізу цифрових слідів). Це суперечить підходу КК України, де ст. 114-2 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» передбачає повноцінне розслідування. Натомість адміністративне провадження таких можливостей не забезпечує.

Розмір санкцій, передбачених КУпАП, не відповідає рівню суспільної небезпеки правопорушень у сфері безпеки держави, особливо в умовах воєнного стану. Наприклад, штраф за порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, правил благоустрою територій населених пунктів (ст. 152 КУпАП) становить від 340 до 1 360 грн, що є мізерною сумою порівняно з потенційними наслідками, такими як пожежі на складах боєприпасів чи об'єктах енергетичної інфраструктури. Аналогічно, ст. 183 КУпАП «Завідомо неправдивий виклик спеціальних служб» передбачає штраф від 850 грн, хоча у воєнний час такі дії можуть дезорганізувати роботу рятувальних служб і призвести до людських жертв.

Низька ефективність санкцій також пов'язана з відсутністю альтернативних стягнень. Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає переважно штрафи та адміністративний арешт (до 15 діб), але ці заходи не завжди є пропорційними чи превентивними. Наприклад, особа, яка систематично порушує режим світломаскування (ст. 185 КУпАП), може сплатити штраф у розмірі від 136 до 255 грн і надалі продовжувати дії, що становлять загрозу

для безпеки. У порівнянні з іншими країнами, зокрема Польщею, де за порушення режиму воєнного стану передбачені штрафи до 5 тис. злотих (приблизно 50 тис. грн), українські санкції видаються недостатніми.

Отже, проблеми доказування та санкцій у КУпАП виявляються у застарілих методах фіксації правопорушень, коротких строках притягнення до відповідальності, складності встановлення обставин діяння та невідповідності розмірів штрафів рівню загрози для безпеки держави. Ці недоліки є особливо критичними в умовах воєнного стану, коли швидке й ефективне реагування має життєво важливе значення. Для їх усунення необхідно модернізувати процедурні норми та переглянути систему санкцій, забезпечивши належний захист національних інтересів.

Висновки

Реформування КУпАП потребує комплексного підходу: внесення змін до законодавства, підготовки суддів і правоохоронців, а також залучення громадськості до розроблення відповідного проекту Кодексу про адміністративні проступки (делікти). Пілотні ініціативи у прифронтових регіонах можуть стати підґрунтям для оцінки ефективності запроваджених змін.

Застосування норм КУпАП у сфері безпеки держави потребує термінового вдосконалення через їх невідповідність сучасним викликам, зокрема умовам воєнного стану. Запропоновані напрями – адаптація норм, чітке розмежування видів відповідальності, включення юридичних осіб до кола суб'єктів, удосконалення процесу доказування та посилення санкцій – сприятимуть підвищенню ефективності адміністративного права в захисті національної безпеки.

До основних напрямів вдосконалення норм КУпАП можна віднести:

1) адаптацію до умов воєнного стану. Пропонується доповнити КУпАП новими складами правопорушень, наприклад у ст. 185-14 (порушення норм цивільного захисту), яка б охоплювала факти ігнорування сигналів повітряної тривоги або сприяння інформаційним загрозам;

2) чітке розмежування відповідальності. Роз'яснення Пленуму Верховного Суду щодо кваліфікації діянь у сфері безпеки держави сприятимуть усуненню суперечностей між положеннями КУпАП та КК України;

3) запровадження відповідальності юридичних осіб. Доцільним є внесення до КУпАП положень про адміністративну відповідальність юридичних осіб за порушення у сфері безпеки, за аналогією зі ст. 458 Митного кодексу України;

4) удосконалення процедур доказування. Уточнення положень КУпАП дозволить офіційно використовувати електронні докази, зокрема відеозаписи, дані з камер спостереження, а збільшення строків

притягнення до відповідальності до шести місяців сприятиме повноцінному розгляду складних справ;

5) посилення санкцій. Підвищення розміру штрафів до 10–20 тис. грн та запровадження альтернативних адміністративних стягнень (громадські роботи, тимчасове обмеження діяльності) підвищить превентивну ефективність адміністративного впливу.

Список бібліографічних посилань: 1. Климчук В. П. Адміністративна відповідальність у сфері національної безпеки: сучасні виклики та перспективи реформування КУпАП. *Юридичний вісник України*. 2023. № 3. С. 45–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-1245/2023-3-7>. 2. Анохін А. М. Характеристика складу адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 124 КУпАП: питання теорії та практики. *Київський часопис права*. 2023. № 2. С. 113–120. DOI: <https://doi.org/10.32782/kj/2023.2.14>. 3. Чалий Н. С. Щодо визначення сутності та ознак адміністративного правопорушення // Актуальні проблеми адміністративно-деліктного права України : матеріали круглого столу (м. Вінниця, 30 жовт. 2024 р.) / МВС України ; Нац. акад. прав. наук України ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Вінниця : ХНУВС, 2024. С. 163–165. 4. Навроцький В. О. Проблеми кваліфікації злочинів проти національної безпеки та їх відмежування від адміністративних правопорушень // Злочини проти основ національної безпеки: кваліфікація та відповідальність в умовах повномасштабного вторгнення : матеріали конф. (м. Київ, 11 квіт. 2024 р.) / Верховний Суд України. Київ, 2024. С. 12–18. 5. Панченко І. М. Безпека мореплавства: окремі теоретико-правові аспекти. *Наше право*. 2023. № 4. С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2023.4.1>.

Надійшла до редколегії 18.03.2025

Прийнята до опублікування 29.04.2025

Konstantinov S. F. Directions for Improving Administrative Legislation in the Sphere of State Security

The article is devoted to the analysis of the problems of applying the norms of the Code of Ukraine on Administrative Offenses in the sphere of state security under martial law. Four key aspects are studied that limit the effectiveness of the Code of Ukraine on Administrative Offenses. Firstly, insufficient adaptation of the norms to the realities of war is revealed, in particular, the absence of specialized offenses to regulate such acts as ignoring alarm signals or spreading disinformation, as well as the inconsistency of sanctions with the severity of consequences in wartime. Secondly, the blurred boundaries between administrative and criminal liability are considered, which is manifested in the complexity of the qualification of acts (for example, between Article 173 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses and Article 111 of the Criminal Code of Ukraine), uneven law enforcement, and inadequacy of procedural approaches. Thirdly, the limited scope of liability, which excludes legal entities

from sanctions for violations in the areas of technogenic, cyber and economic security, despite their significant impact on national interests, is analyzed. Fourthly, the problems of proof and sanctions are highlighted: outdated methods of fixation (limited use of video recordings or digital evidence), short terms of appeal (2–3 months under Article 38 of the Code of Administrative Offenses), which complicate the consideration of complex cases, as well as low fines (up to UAH 1,700 under Article 77 of the Code of Administrative Offenses), which do not correspond to the level of public danger. Based on the analysis of current legislation, case law and scientific sources, the need for a comprehensive reform of the Code of Administrative Offenses is substantiated, in particular by adapting the norms to military conditions, clarifying the qualification criteria, expanding the subject composition and modernizing procedures and sanctions, to ensure effective protection of state security.

Keywords: administrative responsibility, state security, martial law, Code of Ukraine on Administrative Offenses, evidence, sanctions, legal entities, qualification, reform of administrative legislation.

